

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1994/1 (Siyasî Parti - Kapatma)

Karar Sayısı:1994/3

Karar Günü:13.9.1994

R.G. Tarih-Sayı:15.02.1995-22203

DAVACI : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI : Demokrat Parti

DAVANIN KONUSU : 14.6.1993 günlü, 1993/1-1 sayılı ihtar kararına konu olan aykırılığı gidermeyen Demokrat Parti'nin 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kapatılması istemidir.

I- CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN İDDİANAMESİ ve ESAS HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ

A- Kapatma İsteminin Gerekçesi

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.3.1994 günlü SP.47.Hz.1993/23 sayılı İddianame'si aynen şöyledir:

"19.6.1992 gün ve 3821 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra;

7.1.1946 günü kurulup, Ankara 4. Asliye Hukuk Hâkimliği'nin 29.9.1960 gün ve 1960/570 Esas, 1960/784 karar sayılı ilâmı ile kapatılan Demokrat Parti'nin 29.11.1992 tarihinde,

22.1.1975 günü, 23.12.1974 gün ve 1834 sayılı Yasa uyarınca kurulup, 16.10.1981 gün ve 2533 sayılı Yasa ile kapatılan Demokrat Parti'nin ise 12.12.1992 tarihinde,

Kongrelerini yaparak aynı adı taşıyan birbirinden farklı iki siyasî partinin yeniden açılıp tüzel kişilik kazandıkları parti sicil dosyalarına intikal eden belgelerin incelenmesinden anlaşılmış,

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasının 9. maddesi uyarınca davalı siyasî partiye, önce 12.1.1993 gün ve 1993/7 sayılı yazı gönderilmiş, 3.2.1993 gün ve sayısız karşılık yazıları dikkate alınarak bu kez 11.2.1993 gün ve 199/7 sayılı yazı ile, aynı adı taşıyan diğer siyasî partiden ayırt edilmelerine olanak verecek biçimde parti adının düzenlenmesi ve yazımızın tebliğinden itibaren 30 gün içinde sonucundan bilgi verilmesi istenmiş, istemin öngörülen sürede yerine getirilmemesi halinde bu konuda Anayasa Mahkemesi'ne ihtar davası açılacağı da ifade edilmişti.

Yazımız 18.2.1993 günü davalı siyasî partiye tebliğ edilmesine rağmen öngörülen sürede gereğinin yerine getirilmemesi üzerine bu kez Cumhuriyet Başsavcılığımızca;

A- Siyasî Partilerin, Anayasa ve yasalara uygun olarak, milletvekili ve mahallî idareler seçimleri yolu ile tüzük ve prog ramlarında belirtilen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile millî iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir devlet ve toplum düzeni için ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanan, amaçlarına ulaşmak için de birbirleri ile yarış içinde olan kuruluşlar olduğu;

Esas Sayısı:1994/1 (Siyasî Parti - Kapatma)

Karar Sayısı:1994/3

Bu siyasî kuruluşların, Anayasa ve yasalara uygun tarzda kurulup teşkilatlanmaları ve faaliyette bulunmalarının denetim ve gözetiminin, Anayasanın 69. ve Siyasî Partiler Yasasının 9. maddeleri uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığımıza verildiği,

Anayasa ve Siyasî Partiler Yasasının Cumhuriyet Başsavcılığımıza yüklediği bu görevin yerine getirilmesi için de Siyasî Partiler Yasasının 10. maddesinde öngörülen parti sicil dosyaları oluşturulduğu ve bu dosyalardaki bilgi ve belgelerden yararlanılmak sureti ile siyasî partilerin ülke genelinde denetim ve gözetimlerinin sağlandığı,

Sicil dosyalarının oluşturulmaları ve siyasî partilerin denetim ve faaliyetlerinin takibi sırasında, aynı adı taşıdıkları için birbirinden ayırt edilemeyen bu iki siyasî partiyle ilgili işlemlerin karıştırılması ve bunun sonucu olarak giderilmesi mümkün olmayan aksaklıkların çıkması, hatta yasal olmayan sonuçların doğmasının kaçınılmaz olduğu,

Aynı düşünce ile, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Milletvekili ve Mahallî İdareler Seçimi Hakkındaki yasaların benimsediği ilke ve esasların uygulanması, seçimlerin hatasız yürütülerek sonuçlarının tesbit ve ilânı sırasında meydana gelebilecek karışıkları da gözardı edilemeyeceği,

B- 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasının 3821 sayılı Yasa ile değişik 96. maddesi,

"Anayasa Mahkemesi'nce temelli kapatılan veya siyasî parti siciline kayıtlı bulunan siyasî partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzeri işaretleri başka bir siyasî partice kullanılamayacağı gibi, daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait topluma mal olmuş bayrak, amblem ve flâmalar da siyasî partilerce kullanılamaz.

Kurulacak siyasî partiler, Anayasa Mahkemesi'nce kapatılan siyasî partilerin devamı olduklarını beyan edemez ve böylece bir iddiada bulunamazlar." hükmünü,

3821 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin birinci fıkrası da,

"Kapatılan siyasî partilerin devamına karar verilmesi durumunda, bu siyasî partilere ait ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretler kullanılarak başka bir siyasî parti kurulamaz..." hükmünü içerdikleri;

7.1.1946 günü kurulan Demokrat Parti'nin, davalı Parti'den önce kurulup, 3821 sayılı Yasa uyarınca 29.11.1992 günü kongresini yaparak yine davalı Parti'den önce partinin devamına karar aldığı, 3821 sayılı Yasa'nın genel esaslarının Anayasa Mahkemesi dışında başka mahkeme veya kurullarca kapatılan siyasî partilerin devamına karar alınması halinde ilk kuruluşlarından itibaren tüzel kişiliklerinin devam edeceği yolunda olduğu, davalı partinin hem ilk kuruluşunu, hem de 3821 sayılı Yasa uyarınca yeniden açılışını, diğer Demokrat Parti'den sonra yapıp aynı adı almakla, daha önce siyasî parti siciline kayıtlı bulunan, aynı zamanda da kapatılmışken devamına karar alınan siyasî partinin adını kullanmakta, dolayısı ile de 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 96. ve 3821 sayılı yasanın 6. maddesini ihlal ettiği,

ifade edilerek,

5.4.1993 gün ve SP.47.Hz.1993/23 sayı ile davalı siyasî partiye Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesi uyarınca parti adının düzenlenmesi hususunda ihtar kararı verilmesi istenilmiş; Yüce Mahkemenizin 14.6.1993 gün ve 1993/1-1 (Siyasî Parti İhtar) sayılı kararı ile yasaya aykırılığın giderilmesi için, davalı Demokrat Parti'ye İhtarda bulunulmuş, karar 26.7.1993 günü adı geçen partiye usulen tebliğ edilmiştir.

Esas Sayısı:1994/1 (Siyasî Parti - Kapatma)

Karar Sayısı:1994/3

Tebliğ tarihinden itibaren 2820 sayılı Yasa'nın 104. maddesinin ikinci fıkrasındaki 6 aylık sürenin geçmesine rağmen, davalı siyasî partice ihtar konusu aykırılığın giderildiği bildirilmemiş,

Bir kez daha davalı partiye 14.2.1994 gün ve SP.Muh.1994/68 sayılı yazımızla ihtar konusu aykırılığın giderilip, giderilmediğinin yazımızın tebliğinden itibaren 10 gün içinde bildirilmesi istenilmiş, yazımız 15.2.1994 günü tebliğ edildiği halde tanınan sürede yanıt alınamamış ve ihtar konusu aykırılığın sürdürüldüğü saptanmıştır.

Sonuç :

Anayasa Mahkemesi'nin 14.6.1993 gün ve 1993/1-1 sayılı kararı ile 3821 sayılı Yasa'nın 1., 2., 4. ve 6. maddelerine aykırı durumun düzeltilmesi için, Siyasî Partiler Yasasının 104/2. maddesinde kendisine tanınan sürede ihtar konusu aykırılığı gidermeyerek sürdüren, 12.12.1992 günü yeniden açılarak tüzel kişiliğinin devamına karar alan Demokrat Parti'nin, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasının 104. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kapatılmasına karar verilmesi arz ve talep olunur."

B- Esas Hakkındaki Görüş

Cumhuriyet Başsavcılığı 18.5.1994 günlü, Esas Hakkındaki Görüş'ünde: İddianame'ye uygun biçimde önce dava konusuyla ilgili yasal düzenlemelerin neler olduğu üzerinde durduktan sonra, yasal düzenlemeler karşısında davalı Siyasî Parti'nin konumunu ele almış; yapılan ihtara rağmen, öngörülen sürede aykırılığı gidermediğini ve Ön Savunma'sının yasal dayanaktan yoksun olduğunu belirterek Demokrat Parti'nin 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesi ikinci fıkrası uyarınca kapatılması istemini yinelemiştir.

II- DAVANIN EVRELERİ

Anayasa Mahkemesi davayla ilgili olarak 29.3.1994 gününde yaptığı toplantıda şu kararları almıştır:

1- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca düzenlenen, Demokrat Parti'nin kapatılması istemli 10.3.1994 günlü, SP.47.Hz.1993/23 sayılı İddianame'nin onanlı bir örneğinin almalarından başlayarak otuz günlük bir süre içinde, gerekli görülürse dosyayı da inceleyip hazırlayacakları ön savunmayı yazılı olarak Anayasa Mahkemesi'ne göndermeleri için adı geçen Parti Genel Başkanlığı'na tebliğine,

2- Verilen süre içinde ön savunma gönderilmediği takdirde savunma yapmak istememiş sayılacaklarının yazılacak tezkerede belirtilmesine,

3- Ön savunma geldiğinde esas hakkında düşüncelerini bildirmek üzere onanlı bir örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

4- Esas hakkındaki düşüncenin onanlı bir örneğinin, ilgili Parti'ye tebliğiyle yine otuz gün içinde inceleyip hazırlayacakları savunmalarının istenmesine,

5- Verilen süre içinde savunma gönderilmediği takdirde savunma yapmak istememiş sayılacaklarının yazılacak tezkerede belirtilmesine,

6- Anılan Parti'ye gerekli tebliğ işlemlerinin yaptırılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

III- DAVALI PARTİNİN SAVUNMASI

Esas Sayısı:1994/1 (Siyasî Parti - Kapatma)

Karar Sayısı:1994/3

Davalı Parti'nin 2.5.1994 günlü savunması aynen şöyledir:

"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı' nın Demokrat Parti adını değiştirmemiz hususundaki yazısına süresi içinde Avukatımız M. Ali Bulut tarafından cevap verilmesine rağmen itirazlarımız dikkate alınmayarak partimize ihtar verdirilmiştir.

Demokrat Parti'nin adının yeniden düzenlenmesinin istenmesi, Hukukun genel hükümlerine, Anayasaya, Usul ve Yasaya aykırı olduğundan yerine getirilmesi mümkün değildir.

Şöyle ki:

1- 7/1/1946 tarihinde kurulan Demokrat Parti, 29/9/1960 tarihinde kapatılmıştır. 23/12/1974 tarih ve 1834 sayılı Yasa ile Demokrat Parti ad ve ambleminin yeniden kullanılmasına müsaade edilmesi üzerine Demokrat Parti üye ve delegelerinden bir grup Nejatî Turgut Başkanlığında bir araya gelerek 22/Ocak/1975 tarihinde, aynı amblem, ad ve rumuzla yeniden DEMOKRAT PARTİ kurulmuştur.

2- 16/10/1981 tarihinde 2533 sayılı Yasa ile Demokrat Parti ikinci defa kapatılmıştır. Kapatıldığı tarihe kadar faaliyetlerini yasalar çerçevesinde sürdürmüş, büyük kongresini yapmış ve hiç bir merci, şahıs veya kurumdan itirazla karşılaşmamıştır. Tam 6 yıl 9 ay Demokrat Parti adıyla faaliyet göstermiştir.

3- 19/6/1992 tarihinde 3821 sayılı Yasa'yla, Çankaya ilçe seçim kuruluna müracaat ederek yeniden Nejatî Turgut Başkanlığında kurulmuş ve 12/12/1994 tarihinde yaptığı kongreyle Demokrat Parti'nin devamına karar verilmiştir.

4- Demokrat Parti adıyla 3821 sayılı Yasa'dan istifade ederek yeniden parti kurmak Nejatî Turgut ve arkadaşları tarafından kurulan partinin üye ve delegelerinin mükteseb hakkı olup başkaları tarafından kullanılamaz. Bu hak 23/12/1974'li 1834 sayılı kanundan yararlanmak suretiyle kurulan ve 1981'de kapatılıncaya kadar bir itirazla karşılaşmayan Demokrat Parti'nindir. Nejatî Turgut ve arkadaşlarının, 7/1/1946'da kurulup 29/9/1960'ta kapatılan Demokrat Parti'nin devamı olma, ad, amblem ve alâmetlerini kullanma hakkı HAKKI MÜKTESEB olmuştur. Mükteseb Hak: Herhangi bir kurum ve kuruluşça geri alınamadığı gibi kanunla dahi alınamaz. Demokratik Hukuk Devleti ilkeleri bunu zorunlu kılar.

5- Aslında 3821 sayılı yasa açık olarak Demokrat Parti'yi yeniden kurma hakkına sadece Nejatî Turgut ve arkadaşlarına vermiştir. 3821 sayılı Yasa'nın 3. maddesi:... Feshedilen Siyasî Parti'nin son merkez karar ve yönetim kurulu veya Genel İdare Kurulu üyeleri... ile bir toplantı yürütme kurulu oluşturulur. Bu kurul, Siyasî Parti'nin 16/10/1981 tarihinde geçerli olan tüzük ve yönetmelikleri ile son büyük kongre veya kurultay üyelerinin adlarını, soyadlarını.... gösterir bir üye listesini düzenleyerek Çankaya 1 numaralı ilçe seçim kurulu Başkanına verir" hükmünü getirmiştir. Bizim dışımızda kurulan ve şu anda Demokrat Parti adıyla devam eden diğer Parti'nin Çankaya İlçe Seçim Kurulu'na verebileceği 16/10/1981 tarihinde geçerli bir tüzük ve programı yoktur. Dolayısıyla adı geçen Parti'nin yeniden kuruluş için müracaatlarında eksik evrak olduğundan kabul edilmeleri mümkün olmaması gerekir.

6- Eksik evrak vererek kuruluşu kabul edilen bir partinin kuruluşu yasal olmadığından genel kongresini bizden önce yapmış olması Demokrat Parti adının onlar tarafından kullanılması hakkını vermez. Bu hak kanun tarafından bize yani Nejatî Turgut ve arkadaşları tarafından kurulan Demokrat Parti'ye aittir. Kapatılması gereken Demokrat Parti ise Hayrettin Erkmen ve arkadaşları tarafından kurulan ve şu anda Aydın Menderes'in Genel Başkanlığını yaptığı Demokrat Parti'dir.

Esas Sayısı:1994/1 (Siyasî Parti - Kapatma)

Karar Sayısı:1994/3

Sonuç: Arz ve izah edilen sebepler karşısında:

1- Demokrat Parti adını, amblemini, rumuz ve alâmetlerini kullanma hakkı,

Nejati Turgut ve Arkadaşlarına yani bize aittir. Bu isimle başka kişilere yetki verilmesi kanunsuz bir işlemdir. Dolayısıyla Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından adımızın değiştirilmesi istemi haksız olup, Partimizin kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesine dava açılması da yanlıştır.

2- Şu anda Aydın Menderes'in Genel Başkanlığını yapmakta olduğu Demokrat Partinin kuruluşu yasal olmadığı gibi faaliyetleri de yasal değildir. Kapatılması gereken Demokrat Parti de bu Demokrat Parti olup kapatma davasının onlar aleyhine açılması gerekmektedir.

Gereğini arz ve talep ederiz."

Davalı partiye son savunması için gerekli tebliğat yapılmasına karşın Parti bir savunmada bulunmamıştır.

IV- İLGİLİ YASA METİNLERİ

1- 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 3821 sayılı Yasa ile değişik 96. maddesi:

"Anayasa Mahkemesi'nce temelli kapatılan veya siyasî parti siciline kayıtlı bulunan siyasî partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzer işaretleri başka bir siyasî partice kullanılamayacağı gibi, daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait topluma mal olmuş bayrak, amblem ve flâmalar da siyasî partilerce kullanılamaz.

Kurulacak siyasî partiler, Anayasa Mahkemesi'nce kapatılan siyasî partilerin devamı olduklarını beyan edemez ve böyle bir iddiada bulunamazlar."

2- 3821 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kapatılan siyasî partilerin devamına karar verilmesi durumunda, bu siyasî partilere ait ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretler kullanılarak başka bir siyasî parti kurulamaz."

3- Yine 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. maddesi şöyledir:

"Bir siyasî partinin, bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümleri dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasî partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne Cumhuriyet Başsavcılığı'nca resen yazı ile başvurulur.

Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükümlere aykırılık görürse bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasî parti hakkında ihtar kararı verir. Bu karar, o siyasî parti genel başkanlığına yazılı olarak bildirilir. Bu yazının tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılık giderilmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcısı Anayasa Mahkemesi'ne bu siyasî Parti'nin kapatılması için resen dâvâ açar"

V- İNCELEME

19.6.1992 günlü, 3281 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6. maddeleri gereğince sözü edilen Demokrat Parti adı "1946 da kurulup 1960 yılında mahkeme kararı ile kapatılan Demokrat Parti" tarafından kullanılabileceğinden, "22.1.1975 de kurulup 16.10.1981 günlü, 2533 sayılı Kanun'la feshedilen ve 3821 sayılı Kanun uyarınca 12.12.1992 de kongresini yaparak yeniden açılan

Esas Sayısı:1994/1 (Siyasî Parti - Kapatma)

Karar Sayısı:1994/3

Demokrat Parti" tarafından kullanılamayacağı Anayasa Mahkemesi'nin 14.6.1993 günlü, 1993/1-1 sayılı kararı ile Siyasî Partiler Yasası'nın 104. maddesi gereğince adı geçen Parti'ye ihtar edilmiştir.

Bu ihtar kararı 26.7.1993 gününde Cumhuriyet Başsavcılığı'nca tebliğ edildiği halde, aradan geçen altı ay içinde davalı Parti ihtar gereklerini yerine getirip "Demokrat Parti" adını değiştirmemiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, ihtar kararının tebliğine karşın, süresi içerisinde yasaya aykırılığı gidermediğinden, adı geçen Parti'nin 2820 sayılı Yasa'nın 104. maddesi uyarınca kapatılmasını istemiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin 13.9.1994 gün ve Esas 1994/5, Karar 1994/6 sayılı ihtar kararı davalı Parti'ye 26.7.1993 günü tebliğ edilmiş, ancak 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104/2. maddesinde öngörülen altı aylık süre içinde aykırılığın giderilmediği saptanmıştır.

Bu nedenlerle, 14.6.1993 günlü, 1993/1-1 sayılı ihtar kararının tebliğine karşın, yasada öngörülen süre içinde aykırılığı gidermeyen davalı Parti'nin 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104/2. maddesi gereğince kapatılmasına karar verilmesi gerekir.

VI- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.3.1994 günlü, SP.47 Hz.1993/23 sayılı İddianamesi'nde 19.6.1992 günlü, 3821 sayılı Yasa'nın 1., 2., 4. ve 6. maddeleri gereğince "Demokrat Parti" ismi 1946 yılında kurulan ve 1960 yılında mahkeme kararı ile kapatılan Demokrat Parti tarafından kullanılabileceğinden, 1975 yılında kurulup 16.10.1981 günlü, 2533 sayılı Yasa ile feshedilen Parti tarafından bu ismin kullanılması nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nce verilen ihtara rağmen, Yasa'ya aykırı durumunun düzeltilmesi için 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104/2. maddesi gereğince kendisine tanınan sürede ihtar konusu aykırılığı gidermeyerek sürdüren bu Parti'nin kapatılmasına karar verilmesi istenmekle gereği görüşülüp düşünüldü:

1. Davalı Parti'nin 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın

104/2. maddesi gereğince KAPATILMASINA,

2. Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesi gereğince Hazine'ye geçmesine,

3. Gereğinin Bakanlar Kurulu'nca yerine getirilmesi için karar örneğinin, 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesine göre Başbakanlığa ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

13.9.1994 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Yekta Güngör ÖZDEN

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
İhsan PEKEL

Üye

Üye

Üye

Esas Sayısı:1994/1 (Siyasî Parti - Kapatma)

Karar Sayısı:1994/3

Selçuk TÜZÜN

Ahmet N. SEZER

Samia AKBULUT

Üye

Üye

Üye

Haşim KILIÇ

Yalçın ACARGÜN

Mustafa BUMİN

Üye

Üye

Sacit ADALI

Ali HÜNER